

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clarissimi Viri Henr. Zoesii Amersfortii, In Academia
Lovaniensi I. V. D. Et Antecessoris Commentarius In Jus
Canonicum Universum, Sive Ad Decretales Epistolas
Gregorii IX. P. M.**

Zoesius, Hendrik

Coloniae Agrippinae, 1691

Titulus III. De Clandestina desponsatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62329)

confistit, non etiam in altero tantum) addidit, etiam ante præscriptam ætatem permitteatur contractus nuptiarum, ad evitandam fornicationem, c. de illis 9. h. t. Præcipue si accedat causa publica, d. c. 2. h. t. quæ facit omnino ante illam ætatem matrimonium tantum esse. Malitiam hanc contingere posse volunt in proximis pubertati; rectius tamen ea res iudicis arbitrio relinquenda. Covarr. d. cap. 5. num. 7.

- 21. *Matrimonia clandestina tenent, ubi Conc. Trid. non est acceptatum & publicatum.*
- 22. *Oriundus ex loco, ubi obligat Conc. agens alibi, ubi non receptum, an validè nuptias clandestinè contrahat?*
- 23. *An & qui per modum transitus alibi agit?*
- 24. *An captivi apud infideles detentis?*
- 25. *Hæretici & apud hæreticos morantes an teneantur decreto Conc. ibi publicari?*

Clandestina sponsalia, inspecto iure naturæ, non sunt absolutè illicita, cum consensus ad ea requisitus etiam clam expressus sit validus, & ponat contractum; propter mala tamen, quæ sæpius iode oriebantur, voluit Ecclesia consensum legitime exprimi coram Parocho publicè, ut facilius ejus esset probatio præmissis denuntiationibus, quibus innotescat, inter quos sint contrahendæ nuptiæ, ut latens forte aliquod impedimentum patefaciat, ad arcendum eos à contrahendo, c. fin. in princ. h. tit. Ut autem Ecclesia veterit clandestina matrimonia contrahi, contracta tamen non irritat, licet pro iis præsumi noluerit, onere probandi incumbente adfirmanti; creditur enim negantibus, c. 1. h. t. Vide Sanchez 3. Disp. 3. Bas. Pont. de matrim. lib. 5. c. 3.

Verùm quia hoc modo contingebat sævi frequentia adulteria, dum clam initum probari non posset matrimonium, Trid. Sess. 24. c. 1. de reform. matrim. matrimonia clandestinè inita declaravit omninò irrita, decrevitque, ut posttriam denuntiationem, à proprio Parocho faciendam in utriusque sponsi parochia, si fuerint diversarum parochiarum, tribus festivis diebus, inter Millarum solemnia, non tamen immediatè sequentibus (ne ob temporis angustias impediatur detectio impedimenti) coram proprio saltem alterius Parocho, aut alio Sacerdote, per ipsum Parochum vel per Ordinarium substituto, & duobus aut tribus testibus, per quos de contractu constare possit, iuratur; subjecta poena in Parochum, vel alium Sacerdotem, qui matrimonio in eundo sine requisito testium numero adesse ausus fuerit. Quæ olim erat suspensio ad triennium hodie arbitrio Ordinarii est relicta. Trid. d. cap. 1. vers. Insuper. Cui poenæ subjacent & testes præfentes sine proprio Parocho, & ipsi contrahentes, d. vers. in super.

TITULUS III.
De Clandestina desponsatione.
SUMMARIUM.

- 1. *Clandestina matrimonia cur veterit Ecclesia.*
- 2. *Conc. Trid. declarat ea irrita, & qualiter contrahi debeant matrimonia.*
- 3. *Parochus proprius hic quis dicatur.*
- 4. *Matrimonia clandestina an Ecclesia irritare potuerit?*
- 5. *Sponsalia clandestina an prohibita?*
- 6. *Matrimonium clandestinè contractum an obliget ut sponsalia?*
- 7. *Quid si impuberes contraxerint clandestinè de præfenti?*
- 8. *Matrimonium in articulo mortis coram non proprio Parocho initum an valeat?*
- 9. *An citra hoc dispense Episcopus.*
- 10. *Parochus proprius alteri Sacerdoti vices suas rectè demandat.*
- 11. *Vagabundi & alienigena.*
- 12. *Parochus an debeat esse rogatus?*
- 13. *An debeat esse Sacerdos.*
- 14. *Matrimonium coram Parocho falso contractum an teneat?*
- 15. *An coram excommunicato?*
- 16. *An coram proprio Parocho in alterius parochia assistente?*
- 17. *Matrimonium invalidum ob impedimentum occultum an iterum coram Parocho & testibus contrahi debeat.*
- 18. *Testes an debeant esse omni exceptione majores?*
- 19. *Licentia alteri Sacerdoti qualiter facienda.*
- 20. *Benedictio in Missa sacrificio contrahentibus.*

3 Proprius Parochus hac in materia est ipsius loci sacerdos, commissam habens curam animarum; uti & Ordinarius in tota dioecesi, & Sede vacante Capitulum, quod succedit in jurisdictionem. Episcopo defuncto. Videtur & idem dandum Vicario generali, cum & ipse habeat ordinariam jurisdictionem. Sanchez 3. *Disp.* 29. *Pont. lib. 5. c. 13. §. 1.* Parochus aliena parochia, vel alius Sacerdos sine licentia proprii Parochi sponfos conjungens, aut benedicens, suspenditur ipso facto, donec ab Ordinario ejus Parochi, cui sunt subiecti cōtrahentes, absolvarur. *Trid. d. c. 1. vers. quod si quis Parochus.* Quod autem dictum de nullitate tantum spectat ad omissionem praesentiam Parochi & testium, uti patet ex *d. c. 1. vers. Qui aliter*, ubi tantum fit mentio Parochi & testium omissionum. Ut denuntiationes omitti possint, vel omnes, vel aliqua, ex licentia Ordinarii, *d. cap. 1. vers. Quod si aliquando* idque ex justa causa, veluti si timeatur alias posse injuste impediri nuptias, ut scandala vitentur; si tempus non ferat, & commoditas magna sponforum ita postulet, aut similis, quae arbitrio Ordinarii relicta, qui inquireret, an non sub sit aliquod impedimentum. In casu tamen quo omittuntur ante matrimonium denuntiationes, ex probabili suspitione, quod possent impediri malitiose, voluit dictum Conc. eas fieri postea ante consummationem matrimonii, nisi aperte constet non subesse periculum. Hanc remissionem denuntiationum non indulget Parochus, cum lex vetus eam licentiam ei non permiserit, & nova tantum Ordinatio commiserit. Itaque omisis denuntiationibus, etiam sine ulla licentia, matrimonium tenet, modo adsint alia, cum novae legis correctio non sit extendenda.

4 Quae autem possit, An potuerit Ecclesia irritare matrimonia clandestina? R. Causam dubitandi esse, quod Conc. non possit disponere circa formam substantialem alicujus Sacramenti, cum Ecclesia non acceperit potestatem Sacramentis Superiorem, sed tantum ministerialem. Dicendum tamen, Conc. non mutasse formam matrimonialis contractus, quae descendit ex consensu; nec impedire, quominus, illo debite adhibito, ponatur Sacramentum ex illo resultans, sed tantum mutasse quid circa contractum, in quo Sacramentum

fundatur, & praescripsisse modum celebrandi ad valorem & efficaciam contractus. Quod fieri potuit ab Ecclesia, eo modo, quo in contractibus praescribitur per *Imp. c. 2. c. 1. c. 2. c. 3. c. 4. c. 5. c. 6. c. 7. c. 8. c. 9. c. 10. c. 11. c. 12. c. 13. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100.*

Q. II. An prohibitio clandestinorum concernat sponsalia clandestina? R. Sponsalia, cum Conc. tantum loquatur de matrimonio; ideoque ejus decisio, quae est correctoria, non extendenda ad non contractum. *Pracipimus. in fine Cod. de appellat. l. 1. Concilii fundata in evitacione frequentius adulteriorum, quae causabantur per evitacionem clandestinorum, non etiam per sponsalia, non ponunt matrimonium, ut sit clandestinum contractis non sub sit idem vitium. Necessitas, adulterium, & alia evitari possunt denuntiationes matrimonio celebrando per tendas. Nihil facit textus in *l. Ordinatio sponsal.* ubi prohibito matrimonio & prohibita sponsalia; hoc enim accipitur de perpetua prohibitione, non etiam de temporali tantum, vel quoad certum modum, cum non reddantur contrahentes contractibus habiles sed tantum ad taliter contrahendum. Et ita resolvit Cardd. *Congregatio. Novae Summa cap. 25. num. 144. Sanchez 2. d. 2. qui plures alios allegat.**

Q. III. An matrimonium clandestinum contractum saltem obliget ut sponsalia? R. Aliquos velle, ex eo, quod *Trid. non irritat matrimonium taliter contractum, nec sponsalia, quibus non subest vitium, quod removendum ita decrevit Conc. d. c. 1. c. 2. c. 3. c. 4. c. 5. c. 6. c. 7. c. 8. c. 9. c. 10. c. 11. c. 12. c. 13. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100.*

& partes reddantur inhabiles ad sic contrahendum, ut iure resistente, nihil possit oriri ex tali contractu. Nihil facit *d. e. unie.* nam hoc ibi taliter decretum, quod vitium tantum sit ex parte causae efficientis; quo casu si non valet actus eo modo, quo agitur, sustinetur tamen eo modo, quo potest, cum partium mens sit aliquid egeret velle, nec jus contra disponat. Aliud dicendum, si vitium fuerit ex parte formae, propter praedictum Conc. decretum, quod non suppleat contrahentes. Nec facit, quod videantur habere animum obligandi se eo modo, quo possunt, quia talis animus, nisi signo exteriori exprimitur, nihil facit ad formam. Si tamen copula aliqua interuenit, videtur vir teneri ducere cogitatum non tam ratione contractus, qui nullus, quam ratione iniustitiae, & damni illati. Sanchez 1 *Disp. 20. num. 3. Navarr. Conf. 3. hoc tit.*

7 Q. IV. Quid si impuberes contraxerint clandestine de praesenti? R. Videri tunc poni sponsalia, eo quod Trid. *d. loco* tantum irritet matrimonium clandestinè initum: faciatque partes inhabiles ad sic contrahendum: ut non possit videri extendi ad impuberes, qui sunt per se inhabiles ad contrahendum matrimonium. Navarr. in *Summa c. 22. nu. 57. Conf. 2. De despons. impub.* Posset tamen videri hoc non alias procedere, quam si habeant animum obligandi se eo modo, quo possunt: nam cum sponsalia clandestina valeant, etiam hoc casu valebunt ex verbis de futuro implicitè contentis sub verbis de praesenti.

8 Q. V. An in articulo mortis valeat matrimonium initum coram alio, quam proprio Parocho? R. Non videri, cum dictum Concilium aliam formam, quam a se traditam, initum matrimonium irritet indistinctè, nullam posita exceptione Sanchez 3, *Disp. 17. nu. 4. Sacrament. 1. Sect. 1. Interp. c. 6. nu. 7.* Quo casu nihil proficiet dispensatio Episcopi, qui in lege superioris non dispensat, uti jam dicitur.

9 Q. VI. An igitur ex dispensatione Episcopi sine Parocho, aut alio Sacerdote, vicem ejus supplente, vel sine testibus contractum matrimonium teneat? Neutiquam, cum Concilii decretum sit irritans, & Juris communis, super quo dispensare non est Episcopi, sed ejus tantum, qui jus causamque possuit, cum ejus sit

velle, ejus est nolle. Nisi per superiorem eam licentia sit concessa; quae hic concessa dici nequit, cum dicto Concilio permittatur licentia remittendi denuntiationes, non etiam super Parocho aut testibus disponendi. Ut, eum inclusio unius sit exclusio alterius, *arg. c. Nonne sup. De praesumpt.* eam licentiam Episcopus sibi adrogare nequeat. Potest tamen in locum Parocho substituere, ex permissione Concilii, *d. cap. 1. in verbis, de Parocho aut Ordinarii licentia.* Quo tamen casu, si coram proprio Parocho matrimonium fuerit celebratum, validum erit: nihil obstante substitutione Episcopi etiam cum prohibitione, ne Parochus interfit, quia ejusmodi prohibitio aut substitutio nequit suspendere auctoritatem Parocho quoad hanc rem à Concilio illi attributam. Et ita respondit Congregatio Cardd.

Parochus proprius est is, in cujus parochia 10 alter contrahentium residet, qui vices suas alteri demandare potest; non tamen nisi Sacerdoti, *d. cap. 1.* nam per alium faciens per se facere videtur; praecipue cum obtineatur finis à jure intentus, qui hic est, ut de matrimonio constet. Quod autem Sacerdoti tantum possit haec res demandari, patet ex ipsis verbis Concilii, quae tantum Sacerdotis meminerunt. * Vagabundi, qui sine certa sede 11 sunt, eum Parochum sortiuntur, quem dat locus, in quo versantur; quod tamen hominum genus non facile recipi ad matrimonium vult Conc. *d. loco cap. 7.* & vetat Parochis interesse talibus matrimoniis, nisi praemissa diligenti inquisitione, & re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerit. Quo loco licet Conc. tantum faciat mentionem vagorum, videtur tamen idem observandum in alienigenis, ob rationis identitatem, cui innuitur Conc. quod scilicet, cum sint ignoti, possint alibi esse juncti matrimonio: uti & usum obtinere, ne ignoti copulentur sine litteris sui Episcopi, tradit Abbas in *cap. fin. num. 7. h. t.* Idem obtinebit, si alter sit vagus, aut alienigena, ex eadem ratione. Valebit tamen matrimonium, nec praemissa ista inquisitione, nec petita licentia Episcopi, cum praesentia Parocho tantum desideretur, & testium, nec illis omis, annulletur actus. Vide Navarr. in *can. Placuit num. 69. & seqq.*

Ddd 3

Dist.

Dist. 6. Sanchez lib. 3. Disp. 25. nu. 8. Et seq. Gutierrez De matrim. c. 67. nu. 15. Et c. 67. num. 2.

12 Ubi quaesitum, I. An Parochus debeat esse rogatus? R. Id necessarium non requiritur, cum sufficienter is adit, & intelligat quid agatur, etiam si aliam ob causam venerit, aut casu transferit, aut etiam invitus per vim copulatus adesse debuerit, modo intellexerit, quid actum sit. Quia vis non sunt immunes à peccato taliter contrahentes. Nihil facit *l. 1. in fine D. De auctoritat. tut. ubi praesentia tutoris invitum non firma actum; quia non sufficit sola praesentia tutoris, sed & requiritur auctoritas: ad valorem autem matrimonii sola praesentia Parochi tamquam testis qualificati sufficit. Non obstat etiam *l. Qui testamento 20. in fine D. Qui testam. facere poss. ubi coram testibus detentis testamentum non tenet; quia oportet eos esse rogatos: rogati autem non possunt dici, qui vi detinentur, ne verosimile est eos sufficienter mentem testatoris intellexisse. Hic verò rogatum esse Parochum non est necesse, sed tantum ut intellexerit consensum, qui etiam ab invito intelligi potest. Quod si nihil eorum, quae agebantur, intellexerit, et audiverit, videntur, non tenet contractus, ut resolutio habet Cardd. Gutierrez De matrim. c. 69. n. 3. Idem in testibus est juris. Navarr. Conf. 11. h. tit. Vide Sanchez d. lib. 3. Disp. 39.**

13 II. An Parochus debeat esse Sacerdos? R. Non esse necesse; requiritur enim ejus praesentia tamquam testis qualificati beneficio pastoralis, qualis etiam esse potest non Sacerdos. Nec obstat *d. c. 1. ubi dicitur, praesente Parocho vel alio Sacerdote, verba enim: vel alio Sacerdote, referenda sunt ad substitutum, qui debet esse Sacerdos, non etiam ipse Parochus, quem factis qualificat pastorale munus. Navarr. Conf. 9. h. s. Et Summa c. 27. num. 102. Sanchez 3. Disp. 20. nu. 3.*

14 III. An teneat matrimonium coram Parocho falso? R. Tenere, si titulum habeat à superiore collatum, etiam si alias propter vitium occultum sit inhabilis. Et hoc propter errorem communem, qui facit censeri suppletum defectum per superiorem, in eorum utilitatem, qui coram tali Pastore contrahunt. Et ita accipiendum, quod dicitur, errorem communem jus facere, atque ita interpretanda *l. Barbarius D. De off. Prat. ubi quae servus electus Praetor*

per populum ignorantem ejus conditionem sit, jubentur esse rata, propter utilitatem eorum, qui coram illo egerunt. Si fuerit inchoata sine ulla superioris auctoritate, non celebratur matrimonium coram eo initum, cum nulla auctoritate, per quam possit videri suppletum vitium, & potestas ejus, qui non est constitutus, merito falsi Notarii, quia non est adhibendum munus tabellionis, ut ab eo instrumtus nullius sicut roboris. Abbas in cap. Sacerdos sup. Ne Clerici vel Monachi etc. Late in Sanchez 3. Disp. 22.

IV. An coram Parocho excommunicato? R. Excommunicationem Parochi non tenet, quo minus coram eo valide inchoatur matrimonium, cum ejus praesentia non tantum jurisdictionis, quae per excommunicationem cessat, quam requiritur tamquam parochialis auctoritatem per potestatem, quam habet subditos, & quam retinet, donec parochus privatur. Idem dicendum de interdictum, pensio, interdicto; neque enim propter istam definit esse Parochus. Sanchez 3. Disp. Gutierrez De matrim. c. 62. nu. 23. Et c. 18. Quod idem in testibus dicendum, quia communicatio ipso jure non repellit a matrimonio dicendo, *c. 1. De except. in 6. cum agatur de rei veritate, quae etiam habet per eum, qui censura notatus.*

V. An in aliena parochia possit adhiberi Parochus? R. Hoc negare Navarr. 14. nu. 3. Et seq. h. t. ex ratione, quod constituit praesentiam Parochi, ut praesentia auctoritatem, tamquam persona publicae aliena autem parochia tantum sit potestatis, *arg. l. 3. D. De off. Praesidi. Dicendum tamen, recte eum adhibere matrimonio, sine licentia Parochi loci, cujus parochia aut jus non laeditur, cum tantum debeat ista praesentia ad praestandam parochialem auctoritatem, quam etiam extra parochiam praestare potest, cum extra eam materiam Parochus, & qualificata persona ad celebrandum auctoritatem, ut Conc. requirit. Vnde dicitur hic actus spectare ad jurisdictionem, quod tunc erit jurisdictionis voluntaria, quae etiam exercetur in alieno territorio, in officio Judicis loci, cum nullum alium jurisdictionarium habeat adjunctum: ut cum*

requisita à Conc. Parochus scilicet proprius & testes, debeat judicari matrimonium legitimum. Ubi aliqui volunt Parochum talem puniri posse; quod non videtur dicendum, cum peccare dici nequeat agens actum nullo jure interdictum. Vid. Sanchez 23, *Disp.* 19. Menoch, *Cons.* 398. lib. 4.

17 VI An qui in facie Ecclesie contraxerunt invalidè, propter occultum impedimentum, eo sublato, possint clam contrahere? R. Certum est, si sit tale impedimentum, quod cognitum consensu tolli potest, eo cognito, si verbo aut facto ostendatur consensus, convalidari, *c. 2. & fin. inf. De conj. servor. c. Is qui sup. De sponsalib.* Dico, cognito; quia alias consensus haberet eundem errorem, & nihil operaretur, cum referatur ad priorem contractum invalidum, qui ut invalidus, ita & consensus eo relatus. Quod si impedimentum fuerit consanguinitatis aut simile dirimens, cuius uterque conscius, impetrata dispensatione, sufficit privatim consentire, expressè vel tacitè, uti per copulam, propter scandala, quæ sequerentur, si de novo deberent partes publicè contrahere. Nec obstat decretum Trid. quia non potest videri loqui in hoc casu, ex quo non sequuntur ista incommoda, quæ vult evitari Conc. Et deinde tantum irritat clandestina matrimonia antè prohibita, quale non fuit hoc, in quo ut præsupponitur, fuit servata forma requisita; ut iteranda non veniat, & sufficiat secreto consentire. Ita tenet Navarr. in *Summa c. 16. num. 37.* Et hoc in impedimento latente quocumque, quod dirimens est, itaque ita resolvissè Pium V. tradit idem Navarr. *c. 22. nu. 70.* Nam si fuerit Notorium, de novo contrahere debent coram Parocho & testibus, propter varia, quæ inde sequerentur, inconvenientia. Sic & si alter non consenserit tempore contractus solemniter habiti, potest postea consentire, & facere matrimonium validum, concurrente alterius consensu, vel adhuc durante.

18 Postremo circa qualitatem testium quaeritur. An debeant esse omni exceptione majores? Expedire quidem, tales sint, ut facilius quaestio super matrimonio orta sopiatur: non esse tamen necesse, sed sufficere sint habiles, quibus est sufficiens iudicium, uti patet ex Trid. *d. c. 1.* quod tantum requirit Parochum,

& duos vel tres testes, de qualitate non facta mentione; ut super ea non debeamus esse solliciti. Quomodo & mulieres videntur posse esse testes, & infames, quia & per eos potest constare de veritate; alias in finitibus litibus matrimoniales causæ subicerentur, quod non est de mente Concilii. Vid. Sanchez 3. *Disp.* 41. nu. 5.

Itaque hodie non aliter matrimonium contrahitur validè, nisi coram proprio Parocho, aut alio, quem Parochus vel Ordinarius substituerit, Sacerdote. * Ubi sufficiet verbalis licentia, cum dispositio omnis possit fieri verbo, nisi lex aut canon scripturam requirat. Neque enim scriptura regulariter requiritur ad actus valorem, sed tantum ad faciliorem illius probationem. Navarr. *hic Conf.* 12. Ut hic satis sit; licentia ista ei innouitur, cui concessa: quod omnino necesse, quia antè nihil operaretur vi solius licentiæ sibi concessæ, sed tantum proprio jure, quod nullum habet. Quo facit, quod passim habeatur, privilegia non prodesse, nisi à tempore scientiæ, *c. 1. De concess. præb. in 6. c. si tibi absenti De præben. in 6. l. Qui absenti 38. D. De acquir. possess.* Sanchez 3. *Disp.* 36. nu. 2. Unde nec rati habitio quidquam efficit, quia cum hæc licentia ad matrimonii valorem requiratur, debet adesse eo tempore, quo matrimonium celebratur: ut eam non ponat rati habitio, cum subsequatur. Deinde quod fit sub rati habitio de futuro, est in pendenti, ut ratificari possit, aut irritari. Non potest autem esse in pendenti Sacramenti valor, sed continuè debet esse aut validum, aut irritum. Sanchez 3. *Disp.* 35. nu. 17. Expressa sit licentia non est necessarium; satis enim est de præsentis colligatur voluntas committentis, cum tacitum & expressum in plerisque æquivalent & procurator ex tacita licentia actum legitimum perficiat; nam & parentia sufficiens ponit mandatum. Sanchez *d. Disp.* 35. nu. 20. Non est denique necesse, sit specialis licentia, cum sufficiat generalis, qua Parochus concedit alicui Sacerdoti exercere in sua parochia ea, quæ ad curam animarum spectant. Quod probatur ex eo, quod Trid. tantum requirat, ut alter Sacerdos adsistat de licentia Parochi, Adsistat autem de eius licentia, qui generalem habet

com-

commissionem, cum concessio generalis sit generaliter intelligenda. Navarr. *Conf. 13 nu. 2. b. s.* Sanchez *d. loco nu. 7.*

20 Est & antiqui & probi moris, offerri Missæ sacrificium in matrimonii consideratione. Qui omnino laudandus, etiam ab Ethnicis usitatus, qui sine sacrificio non soliti contrahere nuptias: ut meriti sunt reprobandi sectarii nostri, qui omnem sacrificiorum usum sustulerunt. In sacrificio Missæ benedictionem contrahentibus impertitur Sacerdos: cuius tamen omisso non videtur ponere peccatum mortiferum, secluse scandalo, ratione consuetudinis & contemptus, ut patet ex Trid. *d. loco*, quod tantum hortatur conjuges, ne procedant ad matrimonii consummationem ante benedictionem. Danda ea per proprium Parochum, aut ab eo substitutum, Alius sine Parochi licentia eam si dederit, suspenditur tamdiu, quamdiu Ordinario Parochi, cuius erat benedicere, videbitur. Trid. *d. c. 1.* In alieno territorio benedictio ista in Missarum solemnibus non rectè datur, cum hæc solemnitas quid significet iudicarii, per quod possit ladi alterius iurisdictio. Ad secundas nuptias non spectat benedictio de jure communi, uti inferius dicitur.

21 Porro dicta de clandestinarum nuptiarum nullitate obtinet tantum in locis, ubi Conc. Trid. est publicatum; & quidem post triginta dies à publicatione, faciendâ in singulis parochiis, ut magis innotescat, ut expressè habetur in *d. c. 1.* & habet communis sententia, Nam quamvis Ecclesia, ejusque caput Pontifex Rom. immediatè à Deo suam habeat auctoritatem, neutiquam à populo aut Clero, ut possit irritos reddere contractus clandestinos, independenter ab acceptatione populi, judicavit tamen expedire, non ante eos irritare, quàm per subordinatas Ecclesiarum potestates in suis provinciis esset acceptata irritatio: possit enim eâ ex re gravius malum oriri. Itaque antequam acceptata sit ista irritatio, licet non sine peccato quis refragetur, clandestina matrimonia sunt valida; atque ita in Græcia, Anglia, & apud alias aliquot nationes hodie tenent clandestinè inita matrimonia, quod apud eas necdum obtineat lex novam suam. Rebel. *p. 2. lib. 2. qu. 7. nu. 13.* Sanchez *3. Disp. 18. in princ.*

22 Quid si Belga, aut originis ex regione, in

qua receptum est. Trid. agit in regione, non receptum, an validè nuptias clandestinè contrahat? R. Id aliquos admittit, si animus ibi domicilium figendi, non contrahendi, patiam repetere velit: verum probabilius esse sententiam contrariam, quam præstat eus in *can. Illa Dist. 12. & can. Quispiam* 41. ubi consuetudini loci quis dicitur esse conformare. Et facit, quod quodam antiquum solemnitates quis obligetur legibus, in quo contrahit, cum rariore causa quis sortiarur forum, *c. fin. sub. Desponsatione ubi ea de re actum.*

Quid si incolæ loci, ubi Conc. est receptum, conferant se ad locum, ubi non receptum sine Parocho contrahant nuptias? R. Non quaestionem, si animo domicilium ibi constituendi eo migrant, quia fruentur legibus, quibus incolæ loci. Tantum est cultatem, si per modum transitus locum eant. Et sunt, qui putent non aliter validè matrimonium, quàm si citra fraudem in alienam provinciam contrahentes, sua fraus alicui patrocinari non debeat hoc, si uterque sit in fraude; nam si nax fidei fuerit, ille prævalebit, & contra matrimonium subsistet, juxta *can. pen. inf. De matrim. contr. contrahentibus* 1. Probabilius est, validum esse matrimonium indistinctè à talibus alibi contractum, peregrini à domicilio suo absentes nuptiantur ejus legibus, si contrahat in loco, ubi reperiantur, vel uti in *can. si similia, d. can. Illa*, ubi ait Aug. *in fine si sum Roma, jejuno, si Mediolani non* Ratio est, quod lex loci non feratur ad eos absolute, sed ad subditos præsentibus in tali loco: vel potius dicitur ad locum, ut non comprehendat alios loco. Qui proinde alibi existentes, in legibus liberi, contra eas agentes non dici mereri poenam, cum non contrahant ei, quod leges loci sui jubent, quæ solent violari ab existentibus ibidem, non etiam vari à his qui extra eum locum sunt, qui animus ex eundi fuerit, ne teneatur præceptum, qui animus non tam ponit fraudem, quæ actum annullat, quam formam, ubi

tionis præcepti, quæ bona vel mala erit ratione factis aut causis, propter quam fit. Itaque cum Trid. tantum adficiat loca, ubi publicatum & receptum, non potest dici contravenire, ejusque præceptum violare, qui alibi, ubi non obligat, nuptias clandestine contrahit, cum jure suo utatur, præceptum Trid. nequam violans, quod in loco isto non receptum non obligat. Aliud est, si quis, ne coram suo Parocho contraheret, alio migraret, ubi Trid. receptum. Vid. Sanchez d. Disp. 18. q. 4. n. 7. & in Decal. lib. 1. c. 13. nu. 35. Rebel. d. qu. 7. nu. 15. & 16.

24 Quid in captivis apud infideles statuen- dum? R. Eos non obligari decreto Trid. cum, secundum dicta, illud tantum obliget in locis, ubi receptum & publicatum. Non est autem receptum apud infideles, ut matrimonia eorum sine Parocho aut testibus sint valida, Nihil faciente, quod ante captivitatem in eorum parochia fuerit publicatum, cum lex posita loco obliget tantum eos, qui in loco sunt, non etiam qui extra eum agunt. Sanchez d. Disp. 18. q. 5. Rebel. d. qu. 7. n. 17. & 18.

Hæretici existentes in loco, ubi publicatum est Conc. non eximuntur ab ejus lege, & nisi coram Parocho & testibus contrahant, inutiliter contrahunt, etiam si in loco hæresis dominetur; nam eares non ponit immunitatem ab obligatione dicti decreti. In oppidistamen & pagis, ubi pastoris non est copia, nec ejus vices tenens haberi potest, nec proximis locis adiri, validè sine Parocho matrimonium iniri, dicitur declarasse Clemens VIII. Infideles inter Christianos habitantes non teneri hoc decreto, eo ex patet, quod sit Ecclesiæ, cui se non subjecerunt: ut ejus legibus non teneantur, nam obligatio ad eas prærequirit subjectionem.

TITULUS IV.

De Sponsa duorum?

SUMMARIUM.

1. Una pluribus non est desponsanda.
2. Sponsalia posteriora non præjudicant prioribus.
3. Matrimonium prius non consummatum non dissolvitur per posterius consummatum.

1 **V**T una tantum habenda uxor, unus maritus, ita una non est desponsanda pluribus, nec sponsalia cum diversis ineunda; non tantum simul, sed ne quidem subsequenter. * Posteriora enim minimè prævalent prioribus: quæ matrimonio quidem ineundo cum alio impedimentum ponunt, non tamen nisi impediens; ut cum alio subsecutum teneat, secundum dicta supra Tit. 1. Quæ tamen res non est extra peccatum grave, propter gravitatem materiz, cap. 1. & 2. h. t.

2 **P**rocedit autem matrimonii istius effectus etiam ante copulam matrimonialem, cum ejus substantia consistat in consensu, per quem vinculum ponitur, non etiam in copula. Quomodo matrimonium prius non consummatum nequaquam dissolvitur per subsequens consummatum, c. 3. h. t. nihil obstantè contraria consuetudine, c. fin. h. t. Eo modo quo is, qui alteri rem vendidit & tradidit, frustra postea eandem alteri vendit, cum nihil juris in ea habeat. Nihil facit, quod per consensum de præsentem ante copulam, non transferatur dominium corporis; nam satis est transferri potentiam ad copulam, Barbosa ad Rubr. D. Soluto matrim. p. 2. nu. 85, quæ facit matrimonium sponsalibus de futuro esse potius, & omne suum esse habere; cum qui transulit semel potestatem sui corporis, amplius ejus transferendi copiam non habeat. Notant leges infamia eum, qui bina sponsalia, binaque nuptias eodem tempore constitutas habuerit, l. 1. in fine D. De his qui not. infamia.

TITULUS V.

De Conditionibus appositis.

SUMMARIUM.

1. Condicio adjecta sponsalibus ea non vitiat.
2. Condicio impossibilis non vitiat, sed vitiatur.
3. Condicio perpetua continentia an sit contraria substantia matrimonii.
4. Ad matrimonii valorem requiritur consensus in copulam.
5. Condicio de futuro suspendit contractum matrimonialem.
6. Idque in sui eventum.
7. Condicio omnimodò extitit an eum differrat?
8. Con-

E e e

8. Con-